

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
A288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

4. Handbook of Basic Principles and Promising Practices on Alternatives to Imprisonment is also available from UNODC. United Nations Publication Sales № . E. 06.V. 15. P. 1–2.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. Про пробачення: Закон України від 5 лютого 2015 року № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19>
7. Про Стратегію реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**

Чернашов Д. В.

студент 4-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ АДВОКАТОМ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ: МЕЖІ ДОПУСТИМОСТІ

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (далі — ШІ) став одним із визначальних факторів трансформації сучасних професій, зокрема професії адвоката. Упродовж останніх років системи ШІ перестали бути суто експериментальним інструментом і перетворилися на повноцінного учасника різних життєвих процесів. ШІ здатен опрацьовувати великі обсяги інформації, робити аналітичні висновки, пропонувати оптимальні рішення й навіть моделювати поведінку людини у певних ситуаціях, що свідчить про його універсальність, яка створює як нові можливості для підвищення ефективності роботи, так і серйозні ризики, пов'язані з достовірністю результатів, відповідальністю за прийняті рішення та етичними межами адвокатської діяльності.

Проблема нормативного визначення меж допустимості використання технологій ШІ у адвокатській діяльності залишається актуальною. Наразі в Україні відсутнє спеціальне законодавче регулювання цього питання, однак судова практика вже починає формувати певні орієнтири. Так, Верховний Суд в ухвалі від 08 лютого 2024 року по

справі № 925/200/22 висловив позицію щодо використання штучного інтелекту учасниками судового процесу, в якій зазначив, що якщо учасник використовує технологію штучного інтелекту не як засіб сприяння здійсненню належного правосуддя, а навпаки — з метою заперечення висновків суду; апелювання до «позиції» штучного інтелекту «ChatGPT» є виявом неповаги до суддів Верховного Суду [1].

У цьому контексті адвокатська діяльність посідає особливе місце, оскільки поєднує юридичну майстерність із високими стандартами професійної етики, конфіденційності та відповідальності перед клієнтом. Використання ШІ під час підготовки процесуальних документів відкриває нові можливості для оптимізації роботи адвоката, водночас ставить питання про межі його допустимості, збереження адвокатської таємниці та гарантії достовірності правових висновків. Саме тому постає потреба у визначенні правових і етичних рамок застосування ШІ в адвокатській діяльності, що дозволить поєднати технологічний прогрес із принципами професійної відповідальності й довіри до правосуддя.

Слід зазначити, що сьогодні алгоритми ШІ здатні швидко аналізувати тексти нормативних актів, договорів, експертних висновків чи матеріалів справ, виокремлюючи важливі факти та правові аргументи, що, в свою чергу, дозволяє адвокату не лише зекономити значну кількість часу, але й уникнути ризику залишити поза увагою суттєві аспекти, що відіграють роль в процесі багатозадачності та аналізу значного обсягу інформації. Крім автоматизованого аналізу текстів, сучасні системи ШІ допомагають структурувати документи відповідно до процесуальних вимог, виявляти логічні або стилістичні неточності. Вони можуть пропонувати варіанти формулювань, адаптовані під конкретну правову ситуацію, що, безумовно, підвищує якість підготовлених документів.

Окремої уваги заслуговує можливість створення чернеток процесуальних заяв, скарг чи клопотань, що не може нівелювати творчої та аналітичної ролі адвоката, але дає йому змогу зосередити більше уваги на побудові стратегії захисту, формуванні правової позиції та розробці переконливої аргументації.

Водночас надмірна залежність від результатів, згенерованих ШІ, створює ризики для достовірності та професійної відповідальності адвоката. Адвокат, використовуючи подібні інструменти, повинен усвідомлювати, що ШІ не несе юридичної відповідальності за помилки, неточності чи викривлення фактів. Відповідальність за зміст поданих документів залишається виключно за правником, який їх готує.

Особливої уваги потребує питання адвокатської таємниці. Відповідно до статті 10 Правил адвокатської етики, адвокат має створити належні умови зберігання документів та інформації, переданих йому

клієнтом [2]. Проте використання відкритих платформ ШІ для формування процесуальних документів може призвести до розголошення конфіденційних даних клієнта, оскільки не всі такі системи забезпечують належний рівень захисту інформації, що ставить під загрозу не лише права клієнта, а й репутацію самого адвоката.

Одним із важливих аспектів адвокатської діяльності є особиста відповідальність адвоката за зміст, достовірність і правову обґрунтованість підготовлених ним документів. Використання ШІ не звільняє адвоката від цього обов'язку. Незалежно від того, якою мірою технології залучені до процесу створення документів, саме адвокат приймає кінцеве рішення, формує правову позицію та засвідчує процесуальний документ своїм підписом. ШІ може пропонувати варіанти рішень або формулювання тексту, але не має правосуб'єктності, не несе юридичної відповідальності й не здатен враховувати всі нюанси конкретної справи. Будь-яка помилка чи викривлення фактів у згенерованому тексті залишаються відповідальністю адвоката, який цей текст скерував до суду чи іншого органу.

Таким чином, межа допустимості використання ШІ у питанні відповідальності адвоката полягає у тому, що адвокат може застосовувати технологію виключно як допоміжний аналітичний або технічний інструмент, але не як самостійне джерело правових висновків. Збереження особистої відповідальності гарантує дотримання етичних стандартів професії, підтримує довіру клієнта та суду до результатів адвокатської роботи.

Попри стрімкий технологічний прогрес та удосконалення інноваційних технологій, використання ШІ під час підготовки процесуальних документів потребує від адвоката постійного контролю за достовірністю згенерованої інформації. Алгоритми штучного інтелекту можуть створювати тексти, що виглядають логічно й переконливо, однак у той же час містять фактичні помилки, неточні посилання на норми права або вигадані судові рішення, що є особливістю сучасних технологій. У зв'язку з цим адвокат має ретельно перевіряти кожне твердження, посилання чи цитату, створені із застосуванням ШІ.

Як слушно зазначає А. Завадський, юристи повинні прояснювати клієнтам роль та обмеження генеративного штучного інтелекту у їх юридичних справах та брати на себе відповідальність за результати використання ШІ [3]. Будь-яке звернення до технологій повинно здійснюватися в спосіб, що не порушує принцип поваги до суду, клієнта та колег, а також не створює ризику маніпулювання результатами з метою отримання неправомірної переваги у процесі. На думку О. Барабаша, емоційна близькість недоступна для ШІ як обчислювальної системи, не наділеної органами почуттів, тому дана частина взаємовідносин залишається прерогативою людства [4]. Саме тому

впровадження штучного інтелекту не повинно нівелювати людський вимір професії адвоката, що ґрунтується на совісті, емпатії й відчутті справедливості.

Отже, використання штучного інтелекту в підготовці процесуальних документів відкриває нові можливості для підвищення ефективності адвокатської діяльності та зменшення рутинної роботи. Проте, незважаючи на технологічний прогрес, адвокат залишається основним носієм професійної відповідальності, що включає перевірку достовірності інформації, дотримання етичних стандартів, збереження конфіденційності та прозоре інформування клієнта. ШІ може виступати лише допоміжним інструментом, а не самостійним джерелом правових висновків. Його застосування повинно поєднувати технологічну ефективність із професійною доброчесністю, забезпечуючи довіру клієнтів, суду та суспільства до адвокатури. Лише дотримання цих меж забезпечує гармонійне поєднання інновацій та людського виміру професії, зберігаючи її основні цінності: совість, емпатію, відчуття справедливості.

Список використаної літератури

1. Ухвала Верховного Суду від 08.02.2024 у справі № 925/200/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639>
2. Правила адвокатської етики : рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
3. Завадський А. Генеративний штучний інтелект у роботі адвокатів. *Досвід регулювання у Європейському Союзі. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.* (14 грудня 2023 р.) / редкол. : Т. В. Вільчик та ін. Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 66–68
4. Барабаш О. Штучний інтелект у діяльності адвоката: світові тенденції та українські реалії. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.* (14 грудня 2023 р.) / редкол. : Т. В. Вільчик та ін. Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 23–27.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Щербатий Роман Романович***